

Aldersangivelser i foreningens publikationer

HANS MELTOFTE OG REDAKTIONEN

(With an English summary: Age determination in DOF's periodicals)

For at sikre konsekvens og undgå fortsatte misforståelser i aldersangivelser af fugle m.v., skal der her gives en standard med dertil knyttede ornitologiske fagudtryk. Angivelserne følger nye udenlandske standardværker såsom A. L. Thomson (1964): *A new dictionary of Birds*. -London & New York og S. Cramp & K. E. L. Simmons (1977): *The Birds of the Western Palearctic*. Vol. 1. -London.

De to vigtigste aldersangivelssystemer er kalenderår og leveår. I ældre ornitologisk litteratur anvendtes fortrinsvis leveår, men ifølge dette system skifter en fugl alder fra f.eks. første til andet leveår på en eller anden dato i løbet af sommeren efter klækningen, som man formoder svarer til det normale klækningstidspunkt for arten. Dette tidspunkt varierer stærkt fra art til art og fra sted til sted. For enkelte arter kan klækningstidspunktet variere over 5-6 måneder. For at undgå denne usikkerhed indførtes aldersangivelser efter kalenderåret indenfor Euring-samarbejdet i 1963. Dette system er mere entydigt, idet en fugl skifter alder hver d. 31. december kl. 24 - d.v.s. hvert nytår.

Kalenderår (system I i skemaet)

En fugl er i sit 1. kalenderår fra klækningen til førstkomne nytår, derefter i 2. kalenderår hele næste år, o.s.v.

Leveår (II i skemaet)

En fugl er i sit 1. leveår fra klækningen til samme tidspunkt det efterfølgende år, derefter i 2. leveår indtil klækningstidspunktet næste sommer, o.s.v. (Dette svarer til, hvad vi mennesker bruger på os selv).

Det anbefales at man så vidt muligt angiver fugles alder i kalenderår, men det kan i nogle tilfælde, f.eks. i 'lifetables', være praktisk at anvende leveår. Det vigtigste er imidlertid, at der klart i artiklen angives, hvilket system aldersangivelserne følger. Der bør således aldrig blot stå '1. års', uden at det oplyses, om

det er 1. kalenderår eller 1. leveår, der menes. Betegnelser som 1 år gammel eller 1-årig kan fortsat anvendes, når der virkelig er tale om fugle, som er et år gamle.

Selv om der er store forskelle fra art til art, kan det generelt siges, at fuglene på vore breddegrader fælder to gange om året. For det meste skiftes hele fjerdragten (totalfældning) efter yngletiden, medens kropsfjerene (alle undtagen vinge- og halefjer) skiftes om foråret (kropsfjærfældning). Herved opnår mange fugle mulighed for at skifte mellem f.eks. en sommer- og en vinterdragt.

I løbet af livet gennemløber en fugl følgende aldersstadier (III i skemaet) eller dragter (IV i skemaet).

Pullus (flertal: pulli, forkortet: pull.)

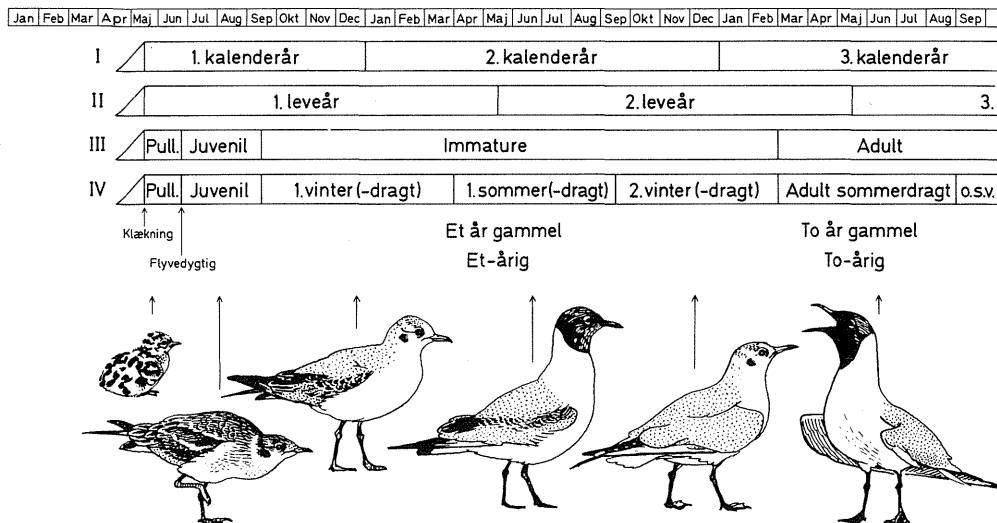
En fugl er pull. fra klækningen, til den er flyvedygtig. Ordet er latin og betyder dununge eller kylling. Egentlig dækker ordet fugle i dundragt (hvad enten de kan flyve eller ej), men overgangen til juvenil defineres for de fleste arter lettest ved opnåelse af flyvedygtighed.

Juvenil (forkortet: juv.)

En fugl er juvenil, fra den opnår sin første rigtige fjerdragt, til den oftest nogle måneder senere gennemgår en kropsfjærfældning til første vinterdragt. Ordet er latin og betyder ungdommelig.

Immature (flertal: immatures, forkortet: imm.)

De fleste større fugle yngler ikke, når de er et år gamle, men gennemgår en række dragtskifter, indtil de i løbet af nogle år bliver kønsmodne. For disse aldersgrupper haves ikke noget udtryk på dansk, men i den engelsksprogede faglitteratur benævnes de 'immatures', hvilket betyder 'ikke-kønsmodne' (latin: umoden). Det syntes derfor praktisk også på dansk at anvende dette udtryk. Udtrykket dækker tiden fra juvenildragtens udskiftning

med 1. vinterdragt, til fuglen bliver kønsmoden, uanset om enkelte arter ser adulte ud, allerede længe inden de bliver kønsmodne.

Subadult (forkortet: subad.)

Hos en del fuglearter kan nogle individer yngle, uden at de har opnået fuldt udfarvet voksendragt. Fænomenet er især velkendt hos de store måger, hvor en del individer kan yngle med brune fjer i dragten. Dette må ikke forveksles med, at yngre ikke-ynglende fugle hos mange arter opsøger ynglepladserne på 'recognoscering', inden de bliver udfarvede og kønsmodne. Ordet er latin og betyder 'under-voksen'.

Adult (forkortet: ad.)

Voksen, kønsmoden fugl. Ordet er latin og betyder voksen.

For at illustrere disse begreber er Hættemågen vist som eksempel (se skemaet og Jon Fjeldsås' tegninger).

Pullus (dununge, ikke flyvedygtig, 1. kalenderår, 1. leveår).

Juvenil (1. kalenderår, 1. leveår). Denne fugl er en måned gammel og overgår i løbet af august-oktober ved en kropsfjærfældning til

1. vinterdragt (immature, 1./2. kalenderår, 1. leveår). Indtil nytår er fuglen i sit 1. kalenderår, men når den vågner på overnatningspladsen om morgenen d. 1. januar, er den skiftet til 2. kalenderår.

1. sommerdragt (immature, 2. kalenderår, 1./2. leveår). Hættemåger yngler normalt ikke som 1 år gamle (1-årige), de får ved fældning marts-maj kun ufuldstændig hætte, og de har stadig juvenildragtens hale og svingfjer. I maj måned går de ind i deres 2. leveår, og i løbet af nogle måneder gennemgår de en totalfældning til

2. vinterdragt (immature, 2./3. kalenderår, 2. leveår). Fuglen er nu vanskelig at kende i felten fra den voksne vinterdragt. Den skifter ved nytår fra 2. til 3. kalenderår og antager i løbet af februar-marts

Adult sommerdragt. Fuglen er nu voksen og vil i de fleste tilfælde yngle nu, lige inden den når 2 års alder (2-årig), d.v.s. i sit 3. kalenderår.

Hvis det er svært at huske, at en fugl er 1 år gammel i sit 2. kalenderår, så tænk på at vi i dette århundrede lever i 1900-tallet, men i det 20. århundrede!

ENGLISH SUMMARY

Age determinations in DOF's periodicals

Statements of age should as far as possible be given in calendar-years, so that 1st calendar-year is year of birth, and so on. Juvenile should be used only for the first plumage of feathers (telophtiles), and immature for all stages from juvenile to maturity. Sub-adults are breeding birds which still have remains of immature characteristics.